

WORLD ASSOCIATION FOR
INFANT MENTAL HEALTH

WAIMH

*(World Association for Infant Mental Health /
Nemzetközi Társaság a Csecsemők Mentális
Egészségéért):*

Állásfoglalás a csecsemők jogairól

Kelt: Edinburgh 2014. június 14-18. (módosítva 2016. március)

Kelt: Edinburgh 2014. június 14-18. (módosítva 2016. március)

Preambulum és indoklás

Mi, szakemberek és a Csecsemők Mentális Egészségének Nemzetközi Társasága (WAIMH) tagjai, akik különböző kultúrákban és társadalmakban dolgozunk csecsemőkkel és szüleikkel, megerősítjük, hogy szükséges elismerni "A csecsemők jogai"-t, túl azokon, melyeket már kifejtett az Egyesült Nemzetek Gyermek Jogairól szóló Egyezménye (UNCRC 1990.). Teljes mértékben támogatjuk az Egyesült Nemzetek Egyezményét a Gyermek Jogairól, és az azt követően született Egyesült Nemzetek Bizottsága a Gyermek Jogairól dokumentumát (7. számú Általános Megjegyzés, közzétéve 2005.), a gyermekek jogainak kora gyermekkori megvalósulásáról. Megerősítjük, hogy az UNCRC a gyermekek jogairól szólva, nem különbözteti meg kellő mértékben a csecsemők és kisgyermek szükségleteit a nagyobb gyermekekétől, amennyiben a csecsemők és kisgyermek teljesen függenek konkrét felnőttek konzisztens és válaszkész gondozásának elérhetőségétől, alapvető humán képességeik adekvát kifejlődése érdekében. Ezek a különleges megfontolások a csecsemők szükségleteiről életük első három évében, melyekre rávilágítanak kortárs ismereteink, hangsúlyozzák a korai tapasztalatok fontos hatását az ember csecsemő agyára és elméjére.

Felhívni a figyelmet a gyermek szükségleteire és jogaira élete első éveiben több okból is szükséges. Túlságosan is elterjedt nézet, hogy a baba "túl kicsi, hogy felfogja vagy hogy emlékezzen", ezért a baba szempontjait gyakran nem veszik kellően figyelembe az egészségügyi szakemberek, vagy akár a szülők. A csecsemőknek különleges, nem verbális módjai vannak rá, hogy kifejezzék magukat és képességüket az érzésekre, hogy szoros és biztonságos kapcsolatokat alakítsanak ki, és hogy felfedezzék környezetüket és tanuljanak – melyek mindegyikét gondozni szükséges, hiszen az alapjait képezik az életre szóló mentális és fizikai egészségnek. Továbbá a csecsemők szükségletei és jogai gyakran elsikkadnak a nagyobb gyermekek és szülők ütköző prioritásai és jogai közepette (mint például gyermekelhelyezési viták során). Ezen túlmenően szükséges a gyermekek első életéveinek speciális szükségleteit és jogait tisztázni a közösségi és társadalmi szintű politikai akciók és irányelvek bababarátabbá válásának motiválására. Noha létezik a Gyermek Jogairól szóló egyezmény, világszerte sok társadalom még mindig nem biztosít elegendő figyelmet a csecsemőkre, különösen stressz és trauma idején.

Valamint, a csecsemők szükségleteinek és jogainak megfontolása irányíthatná az anyák, apák és gyámok támogatását szolgáló szabályozásokat, illetve értéket adhatna a babáknak kockázatok és erőszak kontektusaiban is.

Amint jeleztük a WAIMH szabályzatában, célkitűzéseink közé tartozik "...előmozdítani az oktatást, kutatást és előmozdítani a tudományosan megalapozott gondozási, intervenciós és prevenciós programok kifejlesztését, a csecsemőkori mentális sérüléssel kapcsolatosan". Az általunk a WAIMH Igazgatótanácsa döntése alapján kialakított Deklaráció a csecsemők jogairól jelentős lépést képvisel, mely cselekvésorientált, és kifejezett etikai állásfoglalás, illetve érdekvédelmi kiállítás is.

Ez a Deklaráció két részből áll, A csecsemő alapvető jogaiból, melyeket mindenhol hirdetniük kell, függetlenül a társadalmi és kulturális normáktól, és az Egészségpolitika elvei-ből, melyek jobban függenek a szociokulturális kontextustól.

I. A csecsemők alapvető jogai (születéstől három éves korig)

- 1. A csecsemő fizikai és mentális éretlenségénél és abszolút függőségénél fogva különleges oltalmazást és gondozást igényel, beleértve a megfelelő jogi védelmet is.*
- 2. Az ember fejlődéséhez kritikusak az olyan gondozói kapcsolatok, melyek érzékenyek és válaszkészek a csecsemő szükségleteire, ezért a csecsemőkör alapvető jogát képezik. A csecsemőnek tehát joga van rá, hogy legfontosabb elsődleges gondozói kapcsolatát elismerjék és megértsék, a folytonos kötődést értékelve és óvva – különösen a szülői szeparáció és veszteség körülményei közepette. Ez implikálja, hogy figyelmet kell fordítani arra az egyedi módra, ahogyan a csecsemő kifejezi önmagát, és fel kell világosítani az anyákat és apákat, gyámokat és szakembereket, hogy felismerjék kapcsolat-alapú kötődési viselkedéseiket.*
- 3. A csecsemőt családja kulcsfontosságú tagjának kell tekinteni, állampolgárként regisztrálni, identitásához születése pillanatától joga van. Mi több, a csecsemő személy státusza kell, hogy tartalmazza élethez való jogát nemétől vagy egyéni jellegzetességeitől, mint például fogyatékoságától függetlenül.*
- 4. A csecsemőnek joga van gondoskodást kapni, mely magába foglalja a szeretetet, fizikai és érzelmi biztonságot, megfelelő táplálást és alvást, normális fejlődésének előmozdítása érdekében.*
- 5. A csecsemőnek joga van rá, hogy megóvják az elhanyagolástól, fizikai, szexuális és érzelmi abúzustól, beleértve a csecsemők emberkereskedelmét.*
- 6. A csecsemőnek joga van szaksegítséghez, amikor közvetlenül vagy közvetetten traumatikus eseményeknek volt kitéve.*
- 7. Az életüket korlátozó állapotú csecsemőknek joguk van hozzáférni palliatív ellátáshoz, ugyanolyan standardok alapján, melyek a társadalomban az idősebb gyermekek számára is rendelkezésre állnak.*

II. Társadalmi és egészségpolitikai területek, melyeket értesíteni kell ezekről az elvekről:

1. *Stratégiák, melyek támogatják a megfelelő szülői szabadságot, hogy a szülők optimális gondozást biztosíthassanak csecsemőknek életük első kritikus éveiben.*
2. *Stratégiák, melyek minimalizálják a gondozó személyének cserélődéseit a fejlődés első éveiben.*
3. *Stratégiák, melyek előmozdítják a szülők támogatásának biztosítását, csecsemők és kisgyermekük fejlődési szükségleteinek kielégítésében.*
4. *Stratégiák, melyek elismerik az anyák, apák és gondozók, gyámok érzelmi támogatásának facilitálását, mint a csecsemő optimális fejlődésének és jóllétének erősítésében fontos komponensét.*
5. *Stratégiák, melyek előmozdítják a fejlődést fenyegető kockázatok kiértékeléséhez és kezeléséhez való hozzáférést, olyan képzett szakemberek által, akik kulturálisan érzékenyek és tudásuk kiterjed a korai fejlődésre és érzelmi egészségre.*
6. *Az életet korlátozó állapotú csecsemőknek szükségük van hozzáférésre a palliatív ellátásokhoz.*
7. *A megfelelő körülmények biztosítása, beleértve időt az anyák, apák, gondozók számára, hogy megismerjék a csecsemőjüket, és jártassá váljanak a gondozásában és komfortjának biztosításában, a család és a közösség támogatásán keresztül. A szülői szabadsághoz való jog, és annak hossza a társadalom által nagyra értékelt kell, hogy legyen, annak kontextuális valóságához illeszkedően.*
8. *Hozzáférés biztosítása releváns korai oktatáshoz és fejlesztéshez, pszichológiai lehetőségekhez és programokhoz, melyek előmozdítják az elég jó kapcsolati tapasztalatokat, és ekként gazdagítják a kognitív és társas-érzelmi fejlődést.*
9. *Stratégiák, melyek biztosítják a gyors hozzáférést hatékony mentális egészség kezelésekre az anyák, apák és gondozók számára, mely enyhíti a csecsemők szenvedését, és biztosítja a gyermek optimális fejlődését.*
10. *Stratégiák, melyek erőforrásokat rendelnek a gondozók, gyámok képzésére és szupervíziójára a csecsemőintézményekben, gyermekvédelmi szakembereknek és nevelőszülőknek, csakúgy, mint erőforrásokat rendelni a gondozásba vett csecsemők érzelmi és fejlődésbeli státuszának kiértékelésére és kezelésére.*

Függelék A

A WAIMH azonosul a 10 alapelvvel (melyet az ENSZ Közgyűlése 1989-ben fogadott el, és 1990. szeptemberében hatályba lépett, összesen 54 cikkellyel), melyek:

1. A gyermeknek minden jogot élveznie kell, melyeket ez a nyilatkozat leszögez. Minden gyermek, kivétel nélkül, jogosult ezekre, fajra, bőrszínre, nemre, nyelvre, vallásra, politikai vagy egyéb véleményére, nemzetiségére vagy származására, vagyonára, születési vagy egyéb előjogaira való tekintet nélkül, akár magát, akár családját illetően.
2. A gyermek élvezzen különös védelmet, és jusson lehetőségekhez és rendszerekhez, törvény vagy egyéb mód által, hogy lehetővé tegyék számára a fizikai, mentális, erkölcsi, spirituális és társas fejlődést egészséges és normális módon, a szabadság és méltóság feltételei közepette. Az e célú törvények megvalósítása közepette a gyermek legmagasabb érdeke mindenképp felett való.
3. A gyermeknek születésétől fogva joga van névhez és állampolgársághoz.
4. A gyermek élvezze a társadalmi biztonság előnyeit. Joga van egészségben felnőni és fejlődni, e célból különös gondozást és védelmet kapjon ő és édesanyja, beleértve a megfelelő várandósgondozást és gyermekágyas gondozást. A gyermeknek legyen megfelelő tápláléka, lakhatása, rekreációja és orvosi ellátása.
5. A fizikailag vagy értelmileg sérült, vagy társadalmilag hátrányos helyzetű gyermek kapjon speciális kezelést, oktatást és ellátást, amelyet konkrét állapota igényel.
6. A gyermeknek, személyisége teljes és harmonikus fejlődése érdekében szeretetre és megértésre van szüksége. Amikor csak lehetséges, nőjön fel a szülei gondoskodásában és felelősségében, de minden esetben érzelmi és erkölcsi és anyagi biztonság légkörében; egy kisgyermeket, kivételes körülményektől eltekintve, ne válasszanak el az édesanyjától. A társadalomnak és a közhatalóságoknak legyen kötelessége különös gondosságot kiterjeszteni a család nélkül felnövekvő gyermekekre, és azokra, akiknek nincsenek megfelelő eszközei a támogatásra. Állami fizetség és más asszisztencia kívánatos a nagy családok gyermekeinek eltartására.
7. A gyermeke joga van az oktatáshoz, mely legyen szabad és kötelező, legalább az általános iskola osztályaiban. Kapjon olyan oktatást, mely előmozdítja általános műveltségét és lehetővé teszi számára, az egyenlő esélyek talaján, hogy kifejlessze képességeit, egyéni ítélőképességét, erkölcsi érzékét, és társadalmi felelősségét, a társadalom hasznos tagjává válva. A gyermek legmagasabb érdeke legyen a fő vezérelv az oktatásában felelős számára, ez a felelősség elsősorban a szülőké. A gyermeknek legyen lehetősége játékokra és pihenésre, melyek az oktatáshoz hasonló célokat szolgáljanak, a társadalom és a közhatalóságok vállalkozzanak eme jog élvezetének előmozdítására.
8. A gyermek minden körülmények között legyen az elsők között, akik védelemben és mentésben részesülnek.
9. A gyermeket óvni kell az elhanyagolás, kegyetlenség és kizsákmányolás minden formájától. Semmilyen formában ne legyen emberkereskedelem tárgya. A gyermeket ne foglalkoztassák munkával megfelelő minimum életkor alatt; és semmilyen körülmények

között nem okozható vagy megengedhető, hogy foglalkoztatása egészsége vagy oktatása rovására történjék, vagy fizikai, mentális vagy erkölcsi fejlődését akadályozza.

10. A gyermeket óvni kell az olyan gyakorlatoktól, melyek fokozzák a faji, vallási vagy bármilyen más diszkriminációt. Nevelkedjék a megértés, tolerancia, emberek közti barátság, béke és egyetemes testvériség szellemében, és annak teljes tudatában, hogy energiáját és tehetségét embertársai szolgálatába kellene állítania.

Továbbá, a WAIMH azonosul az ENSZ Gyermekjogi Bizottságának 2005-ben közzétett 7. számú Általános megjegyzésével, mely hangsúlyozza annak szükségességét, hogy a fiatal gyermekeket, például születéstől a csecsemőkoron át a kisiskolás évekig vonják be. Ezen kijelentéssel a bizottság tisztázta, hogy a kisgyermek is ugyanúgy ezen jogok birtoklója, melyeket a nyilatkozat felsorolt, és hogy a kisgyermekkor kritikus időszak ezen jogok megvalósulása szempontjából, ahol a szülők és az állam jelentős szerepet játszanak. A szülőknek nyújtott támogatását is megemlíti, mint a kisgyermek jogát. Speciális részben foglalkoznak a különleges védelemre szoruló kisgyermekkel.

Függelék B

A csecsemő jogainak nyilatkozata háttéréként a WAIMH azonosul az ENSZ Ezredfordulós fejlesztési céljaival is, melyek közé tartoznak:

- 1. A szélsőséges szegénység és éhínség felszámolása.*
- 2. Az egyetemes általános oktatás megvalósítása.*
- 3. A nemek egyenlősége és a nők megerősítése.*
- 4. A gyermekhalandóság csökkentése.*
- 5. Az anyai egészség fejlesztése.*
- 6. Harc a HIV/AIDS, malária és más betegségekkel.*
- 7. Biztosítani a környezeti fenntarthatóságot.*
- 8. Biztosítani a globális partnerségeket a fejlődésért.*

Kulcsfontosságú dokumentumok, melyek alátámasztják a Nyilatkozatot

Bartlett, S. (2005). "An Alternative Model for Responding to Children in Poverty: The Work of the Alliance in Mumbai and Other Cities." *Children, Youth and Environments* 15(2): 342-355.

Bernard van Leer Foundation (2009). *Early Childhood Matters*. Child Rights Connect: formerly the NGO group for the CRC (2013). Retrieved 06/07/2015, from <http://www.childrightsconnect.org/>.

Gyermekjogi Bizottság 06/07/2015, <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRC/Pages/CRCIndex.aspx>.

Az Európa Tanács Emberi Jogi Biztosa (2014) <http://www.coe.int/en/web/commissioner>

Irwin, L., et al. (2007). *Early Child Development: A Powerful Equalizer*. Final Report for the WHO's commission on the Social Determinants of Health. Vancouver, Human Early Learning Partnership (HELP), University of British Columbia.

MacNaughton, G., et al. (2007). "Young Children's Rights and Public Policy: Practices and Possibilities for Citizenship in the Early Years." *Children & Society* 21(6): 458-469.

Egyesült Nemzetek Szervezete (1959). *Deklaráció a Gyermekek Jogairól*: 164-165.

Egyesült Nemzetek Szervezete Közgyűlése a Gyermekek Jogairól: Módosított, aláírásra, ratifikációra és hozzáférésre kész változat az Általános Közgyűlés 44/25 határozata alapján 1989. November 20.; a 49. cikkelynek megfelelően hatályba lépett 1990. Szeptember 2.; <http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>

Egyesült Nemzetek Szervezete (2005). *A Gyermekek Jogaival foglalkozó ENSZ Bizottság 7. számú Általános Megjegyzése: A gyermek jogainak megvalósulása kora gyermekkorban*.

Egyesült Nemzetek Emberi Jogi Biztosának Európai Regionális Irodája (2011). *A 3 évnél fiatalabb sérülékeny gyermekek jogai, Az intézeti gondozásban elhelyezés felszámolása*.